

Natuurhistorisch Maandblad

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

Verantwoordelijk Hoofdredacteur: G. H. Waage, Prof. Pieter Willemsstraat 41, Maastricht, Telefoon 3605. — Mederedacteurs: Jos. Cremers, Canne-België, Dr. H. Schmitz, Innsbruck, Kaiserjägerstr. 14. R. Geurts, Echt. — Penningmeester: Mr. G. van Spaendonck.

Postgiro 125366 ten name v. h. Nat. hist. Gen., Maastricht. Verantwoordelijk Uitgever: Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

Verantwoordelijk Drukker: Drukkerij v. h. Cl. Goffin, Nieuwstraat 9, Telefoon 2121, Maastricht.

Verschijnt Vrijdags voor de Maand. Vergad. van het Natuurhistorisch Genootschap (op den eersten Woensdag der maand) en wordt aan de Leden van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg gratis en franco toegezonden. Prijs voor niet-leden f 6.00 per jaar, afzonderlijke nummers voor niet-leden 50 cent, voor leden 30 cent. Jaarl. contributie der leden f 3.50. Auteursrecht voorbehouden.

Registratie nummer 520.243. — Oplage-register nummer 26.

INHOUD: Adressen. — Aankondiging Maandelijksche Vergadering op Woensdag 2 Februari a.s. — Nieuwe leden. — Bij het afscheid van Dr. Ing. P. Tesch. — Verslag van de Maandelijksche Vergadering op Woensdag 5 Januari 1944. — W. Roepke. Remarks on new or little known Indomalayan Moths (Lepid. Heteroc). VIII. — A. Stärcke. Mieren-tabel 1926 (Herziene 2e druk).

De Vereniging van Ingenieurs in Z. Limburg noodigt de leden van ons Genootschap uit tot een film-middag op 29 Januari e.k. in de Redoute-zaal (Schouwburg). Aanvang 13.30 uur. De heer J. P. Strijbos zal filmen vertoonen onder den titel „Natuurschoon en vogelleven in Nederland“.

ADRESSEN.

Alle correspondentie

het Genootschap en het Maandblad betreffende aan den Secretaris en Hoofdredacteur den Heer G. H. Waage, Prof. P. Willemsstr. 41, Maastricht, Tel. 3605

betalingen betreffende aan den Penningmeester, den Heer Mr. G. v. Spaendonck, St. Lambertuslaan 56, Maastricht, Tel. 3397

Museum en Bibliotheek betreffende aan de Conservatrix, Mej. Dr. W. v. d. Geyn, Museum van Natuurlijke Historie, De Bosquetplein, Maastricht, Tel. 4174.

In verband met de ons opgelegde papierbezuiniging zal het Maandblad vanaf heden met een kleinere letter verschijnen. Om technische redenen zullen nog enkele stukken in de oude letter worden gedrukt.

Willen de leden, die de Maandbladen niet bewaren, deze schenken aan ons Genootschap? Vooral nummers der laatste jaargangen zijn zeer welkom. Gaarne worden de bladen thuis gehaald, of worden portokosten vergoed.

DE MAANDELIJSCHES VERGADERING zal plaats hebben op Woensdag 2 Februari a.s., te 6 uur in het Museum.

Herdenking van den 50sten sterfdag van Casimir Ubaghs.

NIEUWE LEDEN.

Mevr. W. Baartmans-de Kousenmaeker, Burg. v. Oppenstraat 92, Maastricht. W. A. Willems, Commies ter reg. en domeinen, Jekerweg 76, Maastricht.

BIJ HET AMBTELIJK AFSCHEID VAN DR ING. P. TESCH.

De tijd schrijdt onverbiddelijk en in een niet te remmen tempo voorwaarts. Voor ieder komt eenmaal de tijd, dat hij van zijn dagelijksche werkzaamheden afscheid moet nemen, door welke oorzaak dan ook. Voor den ambtenaar is dit tijdstip in wetten en voorschriften vastgelegd, mits het niet door invaliditeit, in een of anderen vorm, vervroegd wordt bepaald.

Gelukkig de mensch, die met voldoening op een goed volbrachte taak kan terug zien, bij het afscheid van zijn werkring. Tot dezulken behoort zeker Dr. Ing. P. Tesch, voor wien de tijd gekomen is om ambtelijk afscheid te nemen.

Als jong mijn-ingenieur werd hem op 1 Mei 1904, onder directie van wijlen Dr. F. Beyerinck, de taak van Districts-geoloog voor Noord-Limburg en Noord-Brabant toevertrouwd. De opdracht, die aan beiden gegeven werd, behoorde zeker niet tot die, welke men gemakkelijk volbrengen kan. De geologische kennis van het gebied was hoofdzakelijk gebaseerd op de toen reeds verouderde geologische kaart van Dr. W. C. H. Staring en eenige aanwijzingen uit een zeer schematische dieptelijnen-kaart van het Carboon in het direct aangrenzend buitenland. Met deze geringe gegevens moesten de Heeren trachten een nieuw kolenveld te ontdekken op Nederlandsch gebied, dat diep in den bodem begraven ligt. Het mag zeker niet als een verwijt gelden, dat hier aanvankelijk misgetast werd. Het later onder directie van Mr. Dr. Ing. van Waterschoot van der Gracht — de opvolger van Dr. Beyerinck — hierop volgende succes, waardoor het kolenveld van de Peel ontdekt werd, was er des te grooter door.

Het aandeel, dat Dr. Tesch in deze ontdekking gehad heeft, blijkt het beste uit zijn op 26 October 1908 verdedigd proefschrift, waarin de groote lijnen neergelegd zijn om de boringen een zoodanige plaats te geven, dat zij tot een resultaat moesten voeren.

Aan de ontdekking van het Peel-kolenveld zullen de namen van het hier genoemde driemanschap voor altijd verbonden blijven.

Maar bij het aandeel in de evengenoemde ontdekking is het bij Dr. Tesch niet gebleven. In 1919 heeft hij de taak op zich genomen van Directeur der geologische karteering van Nederland. Weliswaar waren er op dat moment veel meer gegevens van de gesteldheid van den Nederlandschen bodem bekend als ten tijde van Staring, doch vele vraagstukken wachtten nog op een oplossing. Met zijn medewerkers heeft hij het in den loop van bijna 25 jaar zoo ver gebracht, dat de kaart bijna gereed is. Voor zoover de bladen nog niet verschenen zijn, is toch de karteering gereed of nagenoeg gereed, zoodat hij de verdere verschijning gerust aan een eventueelen opvolger

zou kunnen toevertrouwen. Zou kunnen vertrouwen, maar door breedheid van blik is beslist, dat Dr. Tesch ook na 't bereiken van den 65-jarigen leeftijd nog in functie zal blijven. Dit, voor een ambtenaar unieke feit, getuigt hoe zeer het werk van hem ook in regeeringskringen wordt gewaardeerd.

Ook aan deze karteering zal de naam van Dr. Tesch verbonden blijven, niet in het minst door de vele bladen, welke hij zelf heeft opgenomen.

Bij zijn drukke werkzaamheden heeft hij nog tijd gevonden om een groot aantal geschriften op geologisch gebied te publiceren. De onderwerpen, die wij hier niet alle noemen kunnen, wijzen op een groote en veelzijdige kennis van de behandelde stof.

Bij het afscheid van zijn ambt kan Dr. Tesch op een grootsche, volbrachte taak terug zien, en hij kan er trots op zijn, de geologische kennis van den Nederlandschen bodem enorm te hebben vermeerderd.

Dat het hem gegeven moge zijn nog tal van jaren met voldoening zijn belangrijk wetenschappelijk werk voort te zetten, is de wensch van het Bestuur en zijn medeleden van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

VERSLAG VAN DE MAANDELIJSCH VERGADERING OP WOENSDAG 5 JANUARI 1944.

Aanwezig de dames: W. v. d. Geyn, A. Kemp-Dassen, T. Gregoire, M. v. d. Mijll Dekker, M. Kofman-Kamminga, M. Chambille, Ch. Ramaekers, D. Kooyman, en de heren: L. Grossier, G. v. Spaendonck, Fr. v. Rummelen, Edm. Nyst, G. Panhuisen, J. Maessen, M. Kemp, W. Prick, J. Spekkens, S. Dijkstra, D. v. Schaik, D. v. d. Gugten, E. Schoenmakers, J. Schoenmakers, M. Mommers, H. Mommers, W. Otten, L. Leysen, W. Onstenk, Br. Christoforus, Br. Maurentius, R. Regout, R. Ottenhoff, G. Chambille, P. v. Zalinge, P. v. Hest, N. Hommes, H. Hommes, J. Fruytier, M. Diemont, Ph. Batta, J. Willems, A. Merkellbag, C. Maessen, Br. Jeroen, Br. Ezechiel, J. Wijsen, P. Wassenberg, R. Kofman, J. Bergholtz, J. Eysink-Smeets en G. Waage.

De Voorzitter, de heer Grossier opent de vergadering en wenscht de leden een voorspoedig 1944. Dan krijgt de heer Eysink-Smeets het woord voor het houden van een voordracht over „Het Bosch en de Menschelijke Samenleving.”

Het is de bedoeling, om het bosch nu eens niet van landbouwkundig standpunt te bekijken en te behandelen, maar van sociaal-geografisch. Daarvoor is echter wel noodig een vluchtige behandeling van den boschbouw zelf, waarbij vooral gelet moet worden op den invloed van klimaat en bodem. Spreker behandelt dan ook den invloed van het klimaat en wijst daarbij vooral op de temperatuur tijdens de vegetatieperiode, de hydrologische gesteldheid in verband met verzuring en verturving en op den invloed van de zon. Met betrekking tot den bodem wordt speciaal gewezen op de korrelgrootte, den laagsgewijzen bouw, de minerale samenstelling en het profiel. Kruimelstructuur is tengevolge van de vele openingen tusschen de samenstellende deelen bijzonder geschikt voor den boschbouw. Een goede aëratie en waterbeweging kan dan plaats vinden. In verband met den grondwaterstand wijst spreker op de conclusies, getrokken in het Veluwe-rapport. De voedingstoffenkringloop is een van de voornaamste voorwaarden voor een goede boschgroeï. Hiervoor is noodig een goed-verteerende strooisellaag; onder invloed van het edaphon, de nitrificatie en de symbiose van worteleinden en boleten zal een goede verteerings plaatsvinden, waardoor stikstofverbindingen vrij ter beschikking komen, om door de wortels opgenomen te worden als voedingsstof.

De humificering komt dan ter sprake, waarbij wordt ingegaan op de podsoleering onder invloed van heidegroei en naaldhoutbosschen.

Het Bosch in Nederland. Spreker gaat na de afmeting van de bosschen in geologischen tijd en wijst daarbij op het terugtrekken naar het Zuiden onder invloed van de ijsstijdsperioden. Toen de ijsstijden voorbij waren rukte het bosch weer op naar het Noorden. Intusschen

hadden er echter verschillende plooiingen plaats gehad in O.-W.-richting. Bij het overwinnen van de aldus ontstane beruggen bleven vele soorten achter, zoodat het bosch soortenarmer werd. Bij het begin van onze jaartelling was Nederland echter met uitgestrekte bosch-, moeras- en veencomplexen bedekt. Spreker behandelt de indeeling van de bosschen, waarbij bijzonder de nadruk wordt gelegd op het Fagetum, het winterkaal loofhoutbosch, zoodat ten onzent voorkomt als Querceto-carpinetum typicus en stachyetosum (Eiken-haagbeukenbosch) en Quercato-betuletum (Eiken-berkenbosch) en bovendien het Elzenbroek, Wilgen-populierenbroek en Berken-wilgenbroek. Ter sprake komen daarbij de Markenbosschen op de Veluwe en de gemeenschapsbosschen in Noord-Brabant en Limburg. De reactie op de achteruitgang van het bosch in ons land was de herbebossching, waarbij de technische zijde van die herbebossching met Amerikaanschen eik, Japanschen lariks en douglasspar tot uiting komt. Afgezien van deze herbebossching waren er in Nederland nog andere bebosschingsproblemen n.l. de duinbebossching, om het verstuiven tegen te gaan, waarvoor men na lang zoeken een geschikte soort, die zich goed kon aanpassen aan het milieu c.q. de heersche Westenwind, vond in den vorm van den zwarten den. Verder de uitvoering van het Boschplan en dan nog iets heel nieuws, de aankleeding van het landschap in onze nieuw gewonnen Zuiderzeepolders.

De Beteekenis voor Mensch en Maatschappij. Hierbij laat spreker bijzonder uitkomen de occupatie van den mensch met het bosch en gaat daarvoor terug tot het ontwikkelingsstadium van de verzamelaars. Daarbij kan opgemerkt worden, dat, zoolang de mensch op aarde is, hij onmiddellijk met het bosch in contact is geweest, al was het alleen maar, om aan de elementaire levensbehoeften te kunnen voldoen. De schade, die de mensch aan het bosch toebreacht, was echter onherstelbaar. Deze schade groeide naarmate de landbouw een grotere vlucht nam, onder invloed van de stichting van kloosters en abdijen. De ontwikkeling van de rechten op den grond worden daarbij nagegaan.

Daarna gaat spreker dieper in op de beteekenis voor industrie en landbouw. Cijfers komen daarbij ter tafel, die men voor ongelooflijk achtte. Per hoofd is er in Nederland maar 0.03 ha beschikbaar, terwijl de normale behoefte geschat wordt op 0.35 ha per hoofd. Wat te zeggen van een invoer in 1939 van 6.000.000 m³ tegenover een eigen productie van 800.000 m³. Vooral nu in oorlogstijd staat onze houtvoorziening er zeer slecht voor. In 1927 werd al berekend, dat Nederland zichzelf kon voorzien in oorlogstijd voor den tijd van 1 jaar en 3 maanden. En nu zijn we al 3½ jaar in oorlog! Een geweldige houtinvoer zal dan ook na den oorlog moeten plaats hebben, wil Nederland zijn behoefte kunnen dekken. Waar dat vandaan moet komen, is een groote moeilijkheid, vooral in verband met het vervoer. Spreker wijst op de mogelijkheden van het Amazone-gebied boven die van Siberië en de Balkan.

Tot slot houdt spreker nog een krachtig pleidooi voor natuurbescherming. Hij wijst erop, dat er vele vereenigen en stichtingen zijn, die zich met deze aangelegenheid bezig houden. Van het belang van het bosch moet echter een ieder overtuigd zijn. Bandeloosheid in de natuur is een smadelijke aanklacht tegen den mensch zelf. En dat we overal „Verboden Toegang” zien staan heeft men slechts aan zichzelf te danken. Er is nu een neiging ontstaan om onder invloed van drukkende belastingen weer meer terreinen open te stellen voor natuur liefhebbers. Laten deze het goede voorbeeld geven en zoodoende een opvoedenden invloed uitoefenen op een ieder.

De Voorzitter dankt den spr. voor zijn belangwekkende lezing.

Van den heer Stevens kwam de volgende mededeeling binnen. De mededeeling van den heer Mommers in de vergadering van 1 Dec. '43 behoeft een kleine correctie. Bij het naslaan van mijn aantekeningen is mij gebleken, dat sedert het begin van den oorlog wel nog een broedgeval van de Grauwe Klauwier op den St. Pietersberg werd geconstateerd. Op 28 Juni 1940 werd er door mij een nest met 5 jongen gevonden. Of de vogel de volgende jaren er broedde, is mij niet bekend.